

Lāču monitorings

LĪGUMS Nr. 7.7/153/2014-P

Atskaite par 2015. gadu

LVMI “Silava”

Saturs

Saturs.....	2
Ievads.....	3
Metodes.....	3
Rezultāti.....	4
Pēdu uzskaites.....	4
Nejaušie novērojumi.....	6
Kopsavilkums.....	7
Literatūra.....	8

Papildus iesniegti dati pdf, Microsoft Excel un shp formātā.

levads

Monitoringa mērķis ir iegūt informāciju par brūnā lāča populācijas un tai nepieciešamo biotopu stāvokli Latvijā. Informācijas kvalitātei un apjomam jāatbilst prasībām, kuras Eiropas Komisijas Vides ģenerāldirektorāts izvirzījis dalībvalstīm saistībā ar ziņojumiem, ko paredz Eiropas Padomes direktīvas 92/43/EEC Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 17. pants. Minētā mērķa īstenošanai veicami sekojoši uzdevumi:

- jāievāc pierādījumi par brūnā lāča sastopamību Latvijas teritorijā;
- jānovērtē populācijas lielums un tā izmaiņu tendences;
- jānovērtē lāčiem nepieciešamo biotopu stāvoklis, daudzums un tā izmaiņu tendences;
- jānosaka faktori, kas negatīvi ietekmē brūnos lāčus un tiem nepieciešamos biotopus;
- jānovērtē NATURA2000 aizsargājamo teritoriju loma brūno lāču saglabāšanā.

Brūnā lāča monitorings 2015. gadā veikts piecās NATURA 2000 teritorijās – dabas liegumos “Lielais Pelēčāres purvs”, “Ziemeļu purvi”, “Stompaku purvi”, dabas parkā “Vecumu meži”, “Teiču dabas rezervātā” un tiem piegulošajās teritorijās, meklējot lāču klātbūtnes pierādījumus.

Apkopota arī projektā iesaistīto pētnieku personīgi saņemtā, kā arī sociālajos medijos pieejamā informācija par nejaušiem lāču vai to darbības pēdu novērojumiem.

Metodes

Brūno lāču uzskaites izvēlētajās teritorijās veiktas atbilstoši metodikai “Brūnā lāča *Ursus arctos* fona monitorings”, kas pieejama interneta vietnē <http://biodiv.daba.gov.lv/fol302307/fol634754/fona-monitoringa-metodikas/ziditajdzivnieki-brunais-lacis>

Informācija par nejaušiem lāču vai to pēdu novērojumiem apkopota, apmeklējot ziņu portālus, mednieku forumus, dabas novērojumu portālu www.dabasdati.lv.

Rezultāti

Pēdu uzskaites

Pēdu uzskaites veiktas piecās izvēlētajās NATURA 2000 teritorijās aprīļa un maija mēnešos. Kopējais apsekoto maršrutu garums ir ap 345 km (Ziemeļu purvos – 22 km, Stompaku purvos – 81 km, Lielajā Pelēcāres purvā – 35 km, Teiču dabas rezervātā – 18 km, Vecumu mežos – 189 km).

Lāču pēdu nospiedumi konstatēti četrās vietās – Vecumu mežiem piegulošajā teritorijā (1. att.), Ziemeļu purvos (2. att.) un divās vietās Stompaku purvos (3. att.) Dati apkopoti pdf anketās. Teiču dabas rezervātā un Lielajā Pelēcāres purvā lāču klātbūtnes pazīmes netika atrastas.

1. attēls. Lāča priekšķepas nospiedums Vecumu pagastā, 22.04.2015.

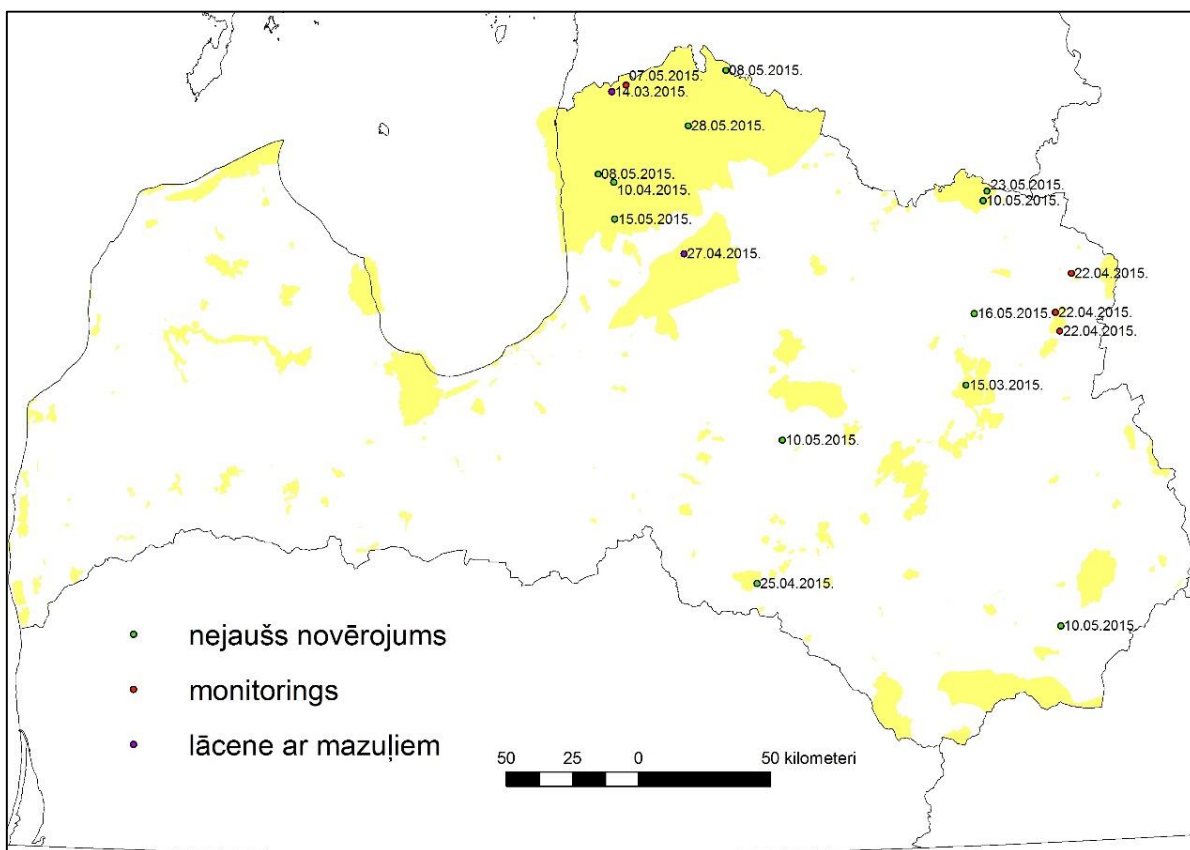
2. attēls. Lāča priekšķepas nospiedums Ziemeļu purvos, Staiceles pagastā, 07.05.15.

3. attēls. Lāča priekšķepas nospiedums Stompaku purvos, Žīguru pagastā, 22.04.15.

Nejaušie novērojumi

Konstatēti 14 nejauši lāču vai to pēdu nospiedumu novērojumi. Piecos gadījumos novēroti paši dzīvnieki, divos no tiem – lācene ar diviem lācēniem (Staiceles un Raiskuma pagastos). Astoņos gadījumos atrasti lāču pēdu nospiedumi, bet vienā – lāču ekskrementi. Informācija par novērojumiem apkopota Excel tabulā, un novērojumu telpiskais izvietojums atainots kartē (4.att.).

4. attēls. Lāču monitoringa uzskaitēs un nejaušos novērojumos konstatēto lāču un to pēdu telpiskais izvietojums.

Kopsavilkums

1. 2015. gadā informācija par lāču sastopamību iegūta gan no pētnieku veiktām monitoringa uzskaitēm, gan no nejaušiem novērojumiem.
2. Monitoringa uzskaitēs piecās izvēlētajās NATURA 2000 teritorijās lāču pēdas atrastas četrās vietās. Papildus ievākta informācija par vēl 14 lāču vai to pēdu novērojumiem.

Pēc monitoringa uzskaitēm, ņemot vērā veiktos pēdu mērījumus var secināt, ka konstatēti divi dažādi lāči – viens Latvijas ziemeļu daļā, otrs – ziemeļaustrumos. Apskatot pārējo novērojumu datumus un ģeogrāfisko izvietojumu un ņemot vērā lāču pārvietošanās paradumus un attālumus, var secināt, ka laika periodā no šī gada marta sākuma līdz maija beigām Latvijā bijuši līdz septiņi pieauguši lāči (no tiem vismaz divas lācenes) un četri lācēni. Lai gan ir zināmi gadījumi, kad lāči veikuši vairākus simtus kilometru garus pārgājienus (garākais zināmais ir 467 km Zviedrijā), kā arī pamatot dzimšanas teritoriju, jaunie lāči var veikt samērā lielus attālumus – tēviņiem tie var būt vidēji 108-119km, mātītēm – 16-28km, tomēr pamatā lāči ir teritoriāli dzīvnieki, kas uzturas pierastajā apkārtnē.

3. NATURA 2000 teritorijas, kurās atrastas lāču pēdas (Vecumu meži, Stompaku purvi un Ziemeļu purvi), vērtējamās kā labas. Par vienīgo ievērojamo traucējumu tajās uzskatāmas medības ar dzinējiem. Teiču dabas rezervāta un Lielā Pelēcāres purva biotopu stāvoklis vērtējams kā vidējs, jo lāču klātbūtnes pēdas šajā gadā tur netika konstatētas. Pagaidām pretrunīgi vērtējama meža cūku piebarošanas ietekme uz lāču uzvedību pavasarī. Šķiet, ka meža cūku barotavas īpaši piesaista lāčus un atvieglo tiem ķermeņa tauku atjaunošanu pēc ziemas guļas, taču saistībā ar pastiprinātām meža cūku medībām Āfrikas cūku mēra profilakses nolūkos pieaug risks lāču traucēšanai vai nejaušai nogalināšanai, kā arī lāči var kļūt atkarīgi no piekļuves lauksaimniecības produktiem.
4. Lai uzlabotu nejaušo lāču novērojumu kvalitāti un novērojumu dati sniegtu vairāk informācijas, būtu vēlams informēt cilvēkus par nepieciešamību veikt atrasto priekšķepu pēdu platuma mērījumus vai vismaz nofotografēt pēdas nospiedumu kopā ar kādu zināma izmēra priekšmetu. Lāčiem konstatēta korelācija starp to priekšķepu platumu un ķermeņa svaru, līdz ar to pēdu mērījumi dod iespēju noteikt vai dzīvnieks ir jauns vai pieaudzis, kā arī ir iespēja atšķirt individuus vienu no otra, un tas ļautu precīzāk novērtēt Latvijā sastopamo lāču skaitu. Citi ieteikumi, salīdzinājumā ar izstrādāto Brūnā lāča (*Ursus arctos*) aizsardzības plānu, šī gada monitoringa rezultātā nav radušies.

Literatūra

1. Andel, P.; Minarikova, T.; Andreas, M. (eds) 2010. Protection of landscape connectivity for large mammals [in the Czech Republic]. The Silva Tarouca Research Institute for Landscape and Ornamental Gardening
2. Danilov P.I. 2005. Game animals of Karelia. Ecology, resources, management, protection. Moscow, Nauka.
3. Männil, P.; Kont, R. 2012. Action plan for conservation and management of large carnivores (wolf *Canis lupus*, lynx *Lynx lynx*, brown bear *Ursus arctos*) in Estonia 2012-2021. Estonian Ministry of the Environment.
4. Ozoliņš, J., Bagrađe G., Žunna A., Ornicāns A., Andersone-Lilley Ž. 2009. Brūnā lāča (*Ursus arctos*) aizsardzības plāns. Salaspils, LVMI Silava.
5. www.lcie.org